

13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 24, 32, 33, 34, 36, 38 och 43, som här ofvan föreslagits; och torde vederbörande utskott, i den mån min ifrågavarande framställning biträdades, verkställa de omredigeringar af ofvanberörda paragrafer, som af de föreslagna ändringarna betingas, äfvensom de ändringar af förslaget i öfrigt, som däraf blifva en följd.

Stockholm den 5 april 1910.

Rob. Karlsson.

Nr 283.

Af herr **Johansson** i Stockholm, om afslag å *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.*

Bredvid de många och tungt vägande skäl för afslag å de i Kungl. Maj:ts proposition nr 96 framlagda lagförslagen, som anföras i den af socialdemokratiska gruppen i Riksdagen framförda motionen, hvilken jag undertecknat, ber jag härmed få fästa Riksdagens och utskottets uppmärksamhet på en särskild detalj i förslaget till lag om vissa arbetsaftal, som jag hoppas äfven i någon mån skall bidra till belysande af det föreliggande förslagens olämplighet, eller, om man så vill, ovetenhet om det verkliga lifvets behof på förevarande område.

Jag afser särskildt sista stycket af § 34 i förslaget till lag om vissa arbetsaftal, som har följande lydelse:

»Ej må intyg (arbetsbetyg) fördes med sådant märke eller utfärdas i sådan form, som afser att om arbetaren lämna uppgift, den där ej framgår af ordalydelsen i intyget».

Syftet med detta stadgande är nog bra, men af detsamma träffas ej det system arbetsgifvare numera i regel använda sig af för att om arbetare, som slutat eller fått sluta sin anställning, lämna uppgifter, hvilka ej

framgå af ordalydelsen i betyget. Huru man nu i stället går till väga torde tydligt framgå genom redogörelse för huru en af våra större arbetsgifvareorganisationer — Verkstadsföreningen — har i berörda afseende ordnat för sig.

Verkstadsföreningen har för sina medlemmar fastställt en bestämmelse, att medlem i föreningen är skyldig lämna uppgift om hvarje arbetare, som slutar sin anställning eller får sluta, och om anledningen därtill till ett inom föreningen upprättadt s. k. arbetarregister. Dessa rapporter registreras genom anteckningar å ett för hvarje arbetare gällande kort, hvarigenom ett sådant nu finnes för alla arbetare, som äro eller varit anställda hos till Verkstadsföreningen anslutna verkstäder alltsedan »statistiken» började. Dessa äro ordnade så, att den arbetares kort hvarom fråga är utan nämnvärd tidsutdräkt kan framtagas. Vidare har införts det system att, då arbetare söker anställning, sätter sig vederbörande befälsperson vid den verkstad där anställning sökes i förbindelse med »statistiken» och erhåller därifrån omedelbart, per telefon eller annorledes, de uppgifter, som om de arbetssökande finnas antecknade på hans kort i registret.

Då uppgifterna blifvit inrapporterade utan ringaste kontroll och fullständigt ovetande för den arbetare de gälla, leder systemet till icke allenast att uppgifterna å kortet kunna blifva annorlunda än de som antecknats på arbetarens betyg beträffande orsaken till att han lämnat sin anställning, utan gifves ej heller den ringaste garanti emot att tillika till »arbetarregistret» lämnas osanna uppgifter eller i hvarje fall starkt färglagda och synnerligen ensidiga. Detta är så mycket mera betänkligt som verkningarna af sådana oförmånliga rapporter till registret i fråga kunna leda till att den arbetare de gälla sedan under hela år kan få irra från verkstad till verkstad öfverallt i landet sökande efter anställning utan att erhålla sådan. Från hela det arbetsområde, som är anslutet till Verkstadsföreningen, är han utestängd, alltså praktiskt taget från hela den mekaniska verkstadsindustrien i vårt land.

Det är vanligen också ytterst svårt att få riktigt klara bevis angående ursprunget till och arten af de uppgifter, som föranleda sådan förföljelse af arbetare. Vanligen är det en ren tillfällighet om det kan konstateras och ledas i bevis. Öfver det hela hvilar en hemlighetsfullhet, som gör systemet än farligare, enär det utsedda offret därigenom icke har förmåga att värja sig därför.

Helt nyligen har emellertid ett fall konstaterats, som ger ypplysning om dels de lösliga grunderna för rapporteraudet af oförmånliga uppgifter till »arbetarregistret», dels huru sådana rapporter verka.

En arbetare, revolvervarfvaren Friberg, fick sluta hos A.-B. Lux här i Stockholm den 4 maj föregående år, som det uppgafs i betyget, »af brist på arbete».

I det betyg han erhöll förefanns inga anmärkningar mot honom. Han började genast söka nytt arbete å andra platser, men förgäfves. Från verkstad till verkstad gick han och hörde efter arbete. Ofta anmodades han att »komma igen i morgon» och förhoppningar gafs om arbete, men då han åter infann sig fick han alltid besked om att intet arbete fanns, eller rent ut att han ej var lämplig för platsen, o. s. v. Det oakadt han visste genom kamrater, att vid flera af de verkstäder han sökte fanns plats ledig, något som oftast bekräftades med att strax efter intogs en annan arbetssökande. Han lyckades slutligen finna tillfällig anställning på en verkstad, som icke var ansluten till Verkstadsföreningen.

I år sökte emellertid Friberg ånyo arbete å en till Verkstadsföreningen ansluten verkstad. Där fanns plats för honom och han erhöll löfte att få börja. Det skulle emellertid inhämtas upplysningar vid det omnämnda »arbetarregistret». En kort stund efter att detta skett blef han tillsagd, att han ej kunde antagas, och hvad mera var, han fick äfven den upplysning, att han icke hade utsikt att erhålla anställning på någon till Verkstadsföreningen ansluten verkstad.

Friberg anmälde förhållandet till den fackorganisation hvaraf han är medlem, nämligen Svenska Järn- och Metallarbetareförbundet. Förbundet vidtog omedelbart undersökning af förhållandet och konstaterades därvid att i det s. k. arbetarregistret fanns å Fribergs kort följande anteckning: »Är nosig och svår att komma öfverens med om ackordspris och uppgiflar kamraterna till detsamma».

Förbundet tillställde därefter Verkstadsföreningen en skrifvelse med relaterande af förhållandet och framställde därjämte följande yrkande:

att bojkotten mot Friberg och andra våra medlemmar måtte omedelbart upphävas;

att de uppgifter, som vid anställningens upphörande af resp. arbetsgifvare lämnas till »statistiken», samtidigt med betygens utlämnande, delgifvas resp. arbetare, så att tillfälle ges för arbetare öfverklaga uppgifter, som anses oriktiga;

att, om uppgifter utlämnas från »statistiken», detta icke må ske annat än till den arbetsgifvare, där resp. arbetare vunnit anställning och först efter det anställningen erhållits.

Verkstadsföreningen har icke då detta skrives slutgiltigt behandlat yrkandet i omnämnda skrifvelse, men har föreningens direktör, hr Ernst

F. Wällgren, dels tillställt förbundet af honom inforbradt utlåtande från vederbörande vid A.-B. Lux, dels har han själf lämnat ett preliminärt svar, som är rätt belysande för den omhandlade frågan, och återgifves nedan såväl hr Wällgrens skrifvelse, som den omnämnda bilagan, liksom ett af Sv. Järn- och Metallarbetareförbundet afgifvet svar. Dir. Wällgrens skrifvelse lyder:

Svenska järn- och Metallarbetareförbundet,

Folkets Hus, Stockholm.

Med anledning af eder skrifvelse af den 31 sistlidne januari angående vårt arbetarregister får jag meddela, att densamma kommer att föreläggas vår öfverstyrelse å dess nästa sammanträde samt ber dessutom beträffande mitt handhavande af registret få anföra följande.

I edert bref återger ni utförligt min mening om arbetarregistrets uppgift och skötsel, såsom jag vid flera tillfällen framfört den såväl i pressen som till representanter för edert förbund och vill jag häremot endast erinra, att jag därvid också meddelat eder, att per telefon ingående förfrågningar om arbetssökande jämväl besvaras.

Skulle dessa upplysningar emellertid vara mindre fördelaktiga för den omfrågade arbetaren, beledsagar jag dem med en uppmaning till arbetsgifvaren att likväl intaga arbetaren, då jag anser det långt bättre för såväl resp. arbetare som för industrien i sin helhet, att arbetaren får tillfälle att under arbetet rehabilitera sig, än han skall öka de missnöjdes skara utanför portarna.

Dessutom vill jag ytterligare betona, att de vitsord om arbetarna, som arbetsgifvarna lämnat till registret, i regel — glädjande nog — äro synnerligen fördelaktiga och till välförtjänt nytta för dem de gälla; att i de fåtal fall anmärkningar framställas meddelandet till den nya arbetsgifvaren tydligt angifver, att detsamma icke afser arbetarens afskedande, utan endast att han skall underrättas om anmärkningen, för att ett återupprepande må undvikas samt att de personer, som anse sig böra klaga, alltid skola få rättelse i de fall anmärkningarna mot dem visa sig vara obefogade. Sådana klagomål ha också inkommit såväl från eder som från enskilda arbetare. Det torde dock vara eder väl bekant, hurusom en närmare undersökning alltid ådagalagt, att antingen ingen som helst anmärkning i registret förefunnits — i flera fall tvärtom endast goda vitsord — eller ock att anmärkningen haft fullt fog för sig.

Beträffande det af eder nu anförda fallet Friberg har jag efter undersökning funnit, att den mot honom riktade anmärkningen för oresonlighet vid uppgörandet af ackordspriser varit väl motiverad, hvilket emellertid af skäl jag ofvan anført icke betyder, att något som helst hinder för hans anställande hos medlem af vår förening uppställas från vår sida, och kommer denna anmärkning att strykas, så snart det visat sig, att Friberg tagit densamma ad notam.

Utlåtande från A.-B. Lux angående arbetaren Friberg närslutes härmed.
(Bilaga A.)

(Namn.)

Bil. A.

Sveriges Verkstadsförening, Rosenbad 2, Stockholm.

Till svar å eder anhållan uti bref af den 23 dennes om ett utlåtande om arbetaren Erik Friberg, som slutade hos oss den 4 maj 09 tillfölje af brist på arbete, meddelas följande:

Bemålde Friberg var af verkstadens öfriga arbetare i Revolverafdelningen utsedd att tillsammans med en annan arbetare underhandla med bolagets representant om nya ackordspriser.

Det visade sig, att Friberg uti flera fall absolut motsatte sig ackordssänkande, ehuru vi kunde bevisa, att det kunde ske och ändock en rimlig procent kunde förtjänas, Bolaget, som hade ackorden färdiga å alla andra afdelningar, gick med på dessa höga priser för att få listan klar. Under mellantiden, då Friberg blef uppsagd och han slutade, utförde han tvenne ackord och förtjänade 179 $\frac{7}{10}$ och 206 $\frac{9}{10}$ % respektive. Om vårt förslagspris hade accepterats, hade förtjänsten blifvit 128 $\frac{9}{10}$ och 150 $\frac{8}{10}$ %.

Å tvenne andra arbeten, som F. utfört innan han var uppsagd, förtjänade han 109 $\frac{9}{10}$ och 114 $\frac{7}{10}$ %. Om vårt förslagspris hade godkänts hade procenten blifvit 83 $\frac{6}{10}$ och 87 $\frac{8}{10}$ % respektive.

Detta bevisar att våra förslag ej voro orimliga utan motsatsen.

(Namn.)

Sv. Järn- och Metallarbetareförbundets svarsskrifvelse är af följande lydelse:

Till Sveriges Verkstadsförening, Rosenbad 2, Stockholm.

Har att erkänna mottagandet af eder skrifvelse af den 4 dennes angående edert »arbetareregister» och finner däraf att vår förra skrifvelse i denna sak kommer att föreläggas öfverstyrelsen å dess nästa sammanträde, hvarefter vi sålunda kunna förvänta svar i frågan.

Vi kunna ej underlåta samtidigt framhålla att när, som ni i skrifvelsen upplyser, meddelande om arbetare lämnas per telefon, så sker detta tydligen innan arbetare anställes, och ha upplysningarna, om de äro ogynnsamma, då till följd att den arbetssökande ej får platsen, lika litet som han får veta hvad som föranleder detta. Att t. ex. Friberg fick kännedom därom var en ren slump.

Sålunda utestänges den i »arbetareregistret» missrekommenderade från arbetet i långa tider och om han slutligen får arbete, kan han möjligen få veta — om arbetsgifvaren ens då talar om det — hvad han är missrekommenderad för. Först sedan han lidit skada i kanske lång tid kan han klaga och, som ni säger, möjligen få rättelse. Vi känna emellertid intet fall då rättelse vunnits.

Edert uttalande om att undersökningar alltid ådagalagt att »arbetareregistrets» missrekommendationer haft fog för sig, bestrida vi. Hvad fallet Friberg vidkommer, bekräftar den af A.-B. Lux afgifna förklaringen vårt påstående om att anmärkningen mot Friberg gjorts för att han fört sina kamraters talan vid förhandlingar angående prislistan.

Att af ett par undantagsfall, då arbetaren med arbetslöshet för ögonen, ansträngde sig till det allra yttersta, sluta sig till den ackordsprocent, som vanligen kan ernås, torde vara oriktigt.

De två sista exemplen i A.- B. Lux skrifvelse tyda icke på någon ovanligt hög procent, synnerligast som timpenningarna vid Lux äro låga.

Vi anse fortfarande att den prickning som Friberg genom edert »arbetareregister» fått är obefogad och icke allenast detta, utan äfven, som vi förut framhållit, stridande mot föreningsrätten samt jämväl ägnad att göra förhandlingsordningen till en parodi ehvad det gäller förhandlingar ute på arbetsplatserna.

Vi vidhålla alltså på det bestämdaste att prickningen mot Friberg upphäfves, och att detta sker utan att han skall taga, som ni uttrycker det, anmärkningen »ad notam». Ty att han det gjorde betydde ju att han ej finge uppträda som sina kamraters talman vid förhandlingar med arbetsgifvarna, eller i hvart fall icke göra det i enlighet med sin och sina kamraters mening, utan skulle det i så fall vara beroende på arbetsgifvarnas omdöme om hans »resonlighet» eller »oresonlighet». Det skulle ju mynna ut i att arbetaren utan vidare skulle godkänna hvad arbetsgifvaren fann »rimligt».

Så uppenbart är detta stridande mot hela andan i vår förhandlingsordning och mot den rätt till förhandling som af alla erkännes, att vi knappt kunna tro det vara eder mening, men af edert uttalande om att Friberg skall taga anmärkningen »ad notam» innan den strykes, kan man å andra sidan ej draga annan slutsats, hur förvånansvärd den än är. Vi nödgas härom utbedja oss en närmare förklaring.

Hvad beträffar edert uttalande om att anmärkningen mot Friberg icke betyder att hinder för honom att erhålla anställning å Verkstadsförening tillhörande verkstad förefinnes, så jäfvas detta däraf att han i lång tid förgäfvets sökt arbete å sådana verkstäder och af det direkta meddelande han från arbetsgifvarehall erhållit och att det icke var lönt att han sökte arbete å dessa verkstäder. Att prickningen verkar som en bojkott synes oss vara tydligt.

Vi vidhålla samtliga de yrkanden som i vår förra skrifvelse i denna sak framstälts och motse edert svar i frågan.

(Namn.)

Af hvad som nu anförts och af innehållet i de återgifna skrivelserna torde med önskvärd tydlighet framgå, att det missförhållande, som med § 34 i förslaget till lag om vissa arbetsaftal afsetts att stäfja skulle utan det ringaste hinder af en så formulerad lagparagraf kunna fortsätta, och vore därför en sådan lagstiftning utan all nytta.

Äfven denna detaljfråga, som dock är af största vikt för stora arbetaregrupper, pekar således i samma riktning som en allmän granskning af lagförslaget; det blir *icke* till gagn för arbetarna; äfven dess skenbart förbättrande bestämmelser hålla icke måttet vid en närmare granskning. Jag hemställer därför

att Kungl. Maj:ts proposition nr 96 icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 april 1910.

J. Th. Johansson.